

Oslo, den 9. mai 1943.

Krigsoversikt.

Vi skriver allerede 9. mai men enda er ikke Hitlers varoffensiv begynt. Det betyr imidlertid ikke at den ikke kommer. Hitler har nok ikke funnet at tiden er inne. Han er for tiden sterkt opptatt med oprensninger på hjemmefronten, og blandt officerene, og det meldes om at flere offiserer og 4 dommere er skutt. Videre er nok ikke veiene i Russland fullt i orden etter vinteren og vårbloyta og muligens foregår det også oppmarsj på andre fronter som ennå ikke er avsluttet. Det kan tenkes at Hitler selv har liten tro på at han greier å slå russerne på østfronten slik at han kommer gjennom til Ukraina og at han derfor vil forsøke på å slå seg gjennom på andre fronter. En skulde tro at Tyrkia befinner seg sterkt i farsesonen.

Uken preges forøvrig av en sterk offensiv ånd hos de allierte. De har absolutt tilkjempet seg initiativet i luften og Hitler har ikke herredømmet i luften på noen av frontene. De kraftige angrep på Malta har ekket bet ut, idet Hitler har måttet trekke en stor del av sin luftstyrke fra Sicilia over til Vestfronten. Men hittil i allefall har ikke die Luftwaffe vært i stand til å komme tilnærmedesvis opp imot de angrep som det britiske flyvåpen har levert. Det er en kjendt sak at hvis die Luftwaffe vilde forsøke noe slikt, måtte fordelingen av de tyske flystyrker omlegges fra grunnen av, og det er lett å tenke seg hvad det ville ha å si for organisasjonen av den nye offensiv på østfronten.

Den britiske luftoffensiv har i uken vært rettet mot tyskernes viktigste krigsindustri som flyfabrikkene i Guom-Rhone og gummifabrikkene Codrich i nærheten av Paris, Bosch-verkene og Mercedes-Benz fabrikkene i Stuttgart samt Skodaverkene i Pilsen. Videre er Köln, Hamburg, Trondheim og flyplasser i Belgia, Holland og Frankrike blitt sterkt bombet. En merker utvilsomt en mer planmessig og systematisk bombing hos engelskmennene.

En annen ting som viser at engelskmennene nå er mere offensivt innstillet er også okkupasjonen av Madagaskar, som strategisk er en meget viktig øy for de allierte. Derfra kan de 3 livsviktige dampskipsruter, Gode-Håp - persiske bukt - Bombay, Ceylon den bengalske bukt og linjen østover, til Australia, bekerskes. Fra flyplasser på øya kan en lett patruljere over store avstander.

Det er også interessant å legge merke til, de uttalelser som er kommet fra allierte statsmenn og militære i forløpne uke. Alle er preget av en optimistisk og offensiv tone. Sjefen for den amerikanske marine, admiral Stark sa bl.a.: "Det kan i det hele tatt ikke herske tvil om at de forrenede nasjoners overlge styrke er nødt til å vinne denne krigen. Vi ser fram til den tid da vår styrke er kommet så langt at vi kan slå til". Sjefen for de amerikanske rustninger, Donald Nelson, uttalte: "Når tiden er inne, vil militære beslutninger ikke bli hindret i mangel på skip. Roosevelts mål, å bygge 8 mill. tonn handelsskip i år, vil bli nådd. Byggingene av alle slags marinefartøyer ligger fra 3 til 12 måneder forut for planen".

Den britiske minister Cripps sa i en tale at øyeblikket til å slå til snart er inne. Arbeidsminister Bevin uttalte seg i samme retning, og sa at det snart vilde være i allierte som bestemte hvor og når det skulde kjempes.

Disse uttalelser er tatt med som et bevis på den tillitsfullhet og offensive ånd som nå preger de allierte.

På Østfronten, gjør begge parter seg ferdig til de kommende store sammenstøt. Nye og meget vel utrustede tropper kommer til fronten fra sine utdannelsesleire i Sibir og har allerede hatt den første føling med fienden.

Ved Kursk, Charkov og Taganrog har marskalk Timosjenko sprengt kiler dypt inn i de tyske linjer. Det samme er tilfelle ved Leningradfronten hvor en liten tysk styrke skal være omringet. Ved Murmanskfronten melder russerne at de er gått fram 16 km. ved den finsk russiske grense. Ved Ilm mensjøen pågår det blodige kamper og russerne melder at over 30.000 tyskere er drept ved dette avsnitt bare i april måned. De tyske tropper som på dette avsnitt ble innesluttet av russerne i januar måned er ifølge tyske meldinger kommet unna og gruppens sjef, general Scherer, er blitt tildelt

ekeløvet til jernkorsets ridderkors. De russiske geriljatropper kommer ganske sikkert til å spille en stor rolle i de kommende blodige oppgjør på østfronten. Disse er nå kommet under kontroll av armeen og danner en ny stor folkets arme bak de tyske linjer.

I Libya har britiske styrker drevet tilbake mindre fiendtlige kolonner som også hadde tanks og panservogner.

Det ser ut til at tyskerne har oppgitt håpet om å kunne ta Malta. De voldsomme angrep er avtatt. I løpet av april måned er 154 tyske fly skutt ned over Malta. Dette er gjennomsnittlig 5 fly pr. dag. - Lord Gort som var sjef for de engelske tropper i Frankrike har overtatt kommandoen på Malta.

Det fjerne østen.

I sjøslaget ved Salomonøyene i det vestlige Stillehav oppgis det at japanerne har mistet 20 skip, hvorav 13 krigsskip. Sjøslaget fortsetter. Det foreligger ennå ingen meddelelser om de alliertes tap.

Den japanske framgang i Burma fortsatte i uken som gikk. Mandalay er erobret og de japanske hovedstyrker er nådd videre fram til et punkt som ligger 100 km. nordvest for Mandalay. Andre japanske kollonner som rykker fram nordøst for Lashio langs Burmaveien, står nå 40 km. inn i Kina.

Corregidor fallt også i uken som gikk etter 149 dages kamp mot overmakten.

vVv

Skolestriden i Norge - Situasjonen idag.

Skolestiden er kommet inn i en ny fase, da Kirke- og Undervisningsdepartementet i en rundskrivelse av 25/1 tok tilbake visse vilkår som det tidligere hadde satt opp for å åpne skolene igjen, og rundskrivelsen meddeler at lærerne kan tiltre sine stillinger igjen fra den 1. mai. Utviklingen er følgende:

Den 20. februar sendte lærerne erklæring om at de etter sin overbevisning ikke kunne være medlemmer av Norges Lærersamband. Departementet svarte i brev av 23. februar at de lærere som ikke innen 1. mars hadde tilbakekaldt sin erklæring, skulde få avskjed. Praktisk talt ~~ingen~~ ingen lærere tilbakekaldte sin erklæring. Departementet lukket skolene og begrunnet stengningen med "brenselsferie".

Den 7. mars erklærte Departementet at lærerne var å betrakte som løst fra sine stillinger, hvis de nektet å gi skriftlig erklæring om at de var medlemmer av lærersambandet. Lærerne nektet å gi en slik erklæring. Den 17. mars erklærte Departementet at skolene kunne begynne igjen, men bare hvis lærerne vilde være medlemmer av sambandet. Ingen skoler kom igang på denne betingelse. Den 24. mars erklærte Departementet - for å forsøke å bryte lærerfronten - at lærersambandet skulde være upolitisk og at det ikke skulde stilles noget krav til lærerne som kunne medføre noen endringer i deres tjenesteplikter. Lærerne forstod imidlertid den skjulte mening i dette og mange stedersvarte de med å sende en erklæring hvor de pointerte at de stod fast ved sitt standpunkt mot medlemskap i sambandet, men at de ønsket å fortsette med sin lærergjerning. ~~De~~

Departementet skiftet nå fullstendig taktikk og erklærte den 6. april at skolene i Oslo og Hamar bispedømme skulde settes igang fra den 8. april. De andre skoler skulde få beskjed senere. Nå ble det ikke lenger forlangt noen erklæring fra lærerne om at de var medlemmer av sambandet men departementet uttalte at de lærere som gjenoptok undervisningen i og med dette var medlemmer. Men noen lønn skulde ikke utbetales før det forelå skriftlig erklæring om medlemskap. Lærerne hadde hele tiden hatt det standpunkt at det var deres rett og plikt å fortsette skolearbeidet og det var de selvsagt også nå villige til. De godtok ikke departementets fortolkning: at de var medlemmer i og med at de underviste, og de vilde overhodet ikke skrive noen erklæring om at de var medlemmer, så de på den måte kunde få sine gasjer utbetalt. På dette grunnlag kom noen skoler litt etter hvert igang. Lærerne sa fra til myndighetene at de ikke var medlemmer av sambandet og at de arbeidet uten ~~løn~~ å regne med lønn.

Skolens stilligg var nå mere innviklet enn noen gang tidligere. Neppe 2. kommuner satte samme betingelser, overalt var det rot og røre og bare noen få steder var det en noenlunde fullstendig skolegang. Departementet forsøkte på mange måter å komme seg ut av vanskelighetene og følte seg fram for å få istand forhandlinger. Men det var forgjeves. Lærerne lot seg ikke lokke til forhandlinger med myndighetene, fordi de ikke kunde stole på myndighetenes ord. Den faste motstand stagget departementet og tvang det til å finne en løsning. Den 25. april sendte det ut en rundskrivelse: i denne krevet de ikke lenger at lærerne skulde vedkjenne seg medlemskap i sambandet før skolene kunne begynne igjen, slik som det hadde erklært den 17. mars heller ikke forlangte departementet at lærerne skulde gi noen skriftlig erklæring om medlemskap før det ble utbetalt lønn, slik som det krevet den 20. mars. Følgelig kan en slå fast:

Departementet tilbakekaller sin erklæring av 7. mars om at "lærere som nekter å underskrive denne erklæring - om å melde seg inn i sambandet - er å betrakte som løst fra sine stillinger." Departementet har gitt op å få lærerne til å ta i sig igjen protesten sin mot medlemskap i sambandet. Departementet har også oppgitt å fordre noen erklæring fra lærerne om at de er medlem av sambandet. For lærerne er således stillingen denne: De har ikke tatt tilbake sine protesterklæringer mot medlemskap i sambandet og de har absolutt nektet å godta nogetsomheslt krav om medlemskap senere. Derimot er de nå som før villige til å fortsette med skolearbeidet.

At Departementet i samme skrivelse av 25. april sier at "medlemskap i Norges Lærersamband følger automatisk med lærerstillingen" kan ikke for andre lærernes standpunkt. De godtar selvfølgelig ikke departementets fortolkning og anser seg ikke for å være medlem av noe samband. Hvis departementet vil holde fast på sitt synspunkt, at lærerne automatisk er sambandsmedlemmer, så får det stå for departementets egen regning. Lærerne er fast besluttet på å avvise alle krav som lærersambandet måtte komme til å stille dem overfor, fordi de etter sit synspunkt ikke er medlem av sambandet.

Dette er sakens kjerne. Kommer skolene nå igang, fortsetter lærerne med sitt arbeide som de hele tiden har ønsket det. De nåværende makthavere vil kanskje forsøke å la det se ut som om lærerne har gitt etter, men lærerne har ikke gitt etter på ett eneste punkt. Ordet "streik" har vært brukt om læreraksjonen og kanskje vil myndighetene nå si at lærerne har tatt til forstand og bedt om godt vær. Det er imidlertid lodrett løgn. Lærerne har ikke streiket, det er myndighetene som har hindret dem i å undervise, det er således i virkeligheten en form for lockout. Det at skolene kommer igang igjen, viser at det er myndigheten som har oppgitt sine krav. Lærerne følger sin optrukne linje og deres front er ubrutt. Herefter som hittil vil de motsette seg enhver sambandsordning og sette seg til motverge overfor ethvert forsøk på å nazifisere skolen.

I alle skoler hvor undervisningen blir gjenoptatt, leser lærerne op for elevene, eller gjengir innholdet av, "Erklæring fra de norske lærere" av 9. april. I denne erklæring slår lærerne fast at de etter sin overbevisning ikke kan være medlemmer og at de vil fortsette med skolegjerningen på det grunnlag de er tilsatt på. I erklæringen lover videre lærerne elevene at de aldrig skal gi etter overfor noget krav som strider mot deres overbevisning og aldrig fremlegge noget annet for elevene enn det de mener er sandt og rett.

Den nasjonale front i Norge er sammensveiset som aldrig før. Hvert lag i folket og hver nordmann er beredt til å gjøre sin innsats, når det gjelder å verge vårt folk mot nazismen. Under hele denne striden har lærerne hatt folket med seg. Når striden nå kanskje går inn i en roligere fase, er hele det norske folk på det rene med at det ikke har sin grunn i at lærerne har gitt etter og at det ikke er noe nederlag for den nasjonale front mot NS. Tvertimot, har lærerne vist at det nytter å sette seg til motverge. I virkeligheten har NS gjennom striden mot skolen og kirken fått et grunnskudd som det vil være vanskelig å vinne over. Sammen med den nasjonale front i sin helhet står lærerne klar til å ta nye tak.

Foranstående redegjørelse er ved skolen åpning av lærerne selv medelt både elever og foreldre og kontakten mellom hjemmene og skolene er fastere og intimere enn noen gang før i vår historie. Foreldrene har også selv ved skriftlige erklæringer støttet opp om lærernes aksjon. NS nederlag er så åpenbar, at selv ikke den ensrettede presses løgnpropaganda vil kunne skjule det. Det er da også symptomatisk at den 6. mai fikk pressen ordre fra Reichskommissariatets Presseabteilung om ikke å innta i avisene mere stoff om lærerstriden - ganske parallelt med forbudet mot å innta ytterligere "polemikk" om kirkestriden.

Nazistene har selv lenge vært på det rent med sitt nederlag. Allerede den 29. april sender NS skolefagstyreformann LL Julseth i Asker et sirkular e til kommunens lærere, som peker i retning av nederlaget:

"Under henvisning til telefonsamtale med enkelte lærere ved samtlige skoler meddeles herved at skoledirektøren i konferanse den 27. ds. meddeelte at det er adgang for lærere som ikke er innmeldt i N+L+ å begynne skolen. Dog kan intet garanteres med hensyn til lønn for disse, men har det håp at vanlig lønn vil bli dem utbetalt i sin tid. Å beholde vanlige rettigheter uten å være medlem av N+L+ lar seg ikke gjøre.

Jeg henstiller atter til lærerne å melde seg inn i N+L+ og jeg nevner påny at lærerne i N.L. ikke vil bli pålagt andre plikter enn de hittil har hatt. Lærernes medvirkning i ungdomstjenesten blir en frivillig sak.

Fra 1/5 må de lærere som har bolig og ikke er medlem av N.L. betale husleie med 1/12 av kr. 400 pr. måned - kr. 33,33 og lærerinner 1/12 av kr. 250 pr. måned - kr. 20,33.

Lærere som ennå ikke har sendt melding om avholdte skoleveker pr. 7. mars d.å. særskilt for stor- og småskolen, anmodes om å sende melding uopholdelig.

Asker Skolefagsstyre den 29/4-1942

Heil og Sal L.L. Julseth.

"Landsleder" Orvar Sather synes også å erkjenne nederlaget i følgende sirkulære som han den 1. mai sendte som orientering til norsk lærersambands tillitsmenn:

"Norsk Lærersambands tillitsmenn må iakta følgende:

1. For å undgå misforståelse må enhver diskusjon om erklæring eller ikke erklæring undgås. Det skal ikke fodres noen underskrift.
2. Fylkeslederne skal ikke gripe inn noe sted. Det er departementets tillitsmenn som har avgjørelsen ved åpning og lukning av skolene.
3. Pass derimot godt på hvem som er trådtrekkere og skriv dem op. Rapport inn både dem og de som ikke begynner skolen.
4. Hold god forbindelse med landsledelsen og ikke foreta Dem noe ekstraordinært uten å spørre.
5. Sett op en liste over dem som De mener for alltid bør fjernes fra sin stilling.

Oslo, 1. mai 1942

Orvar Sather, Landsleder.

Det mørke punkt i det kapitel som heter skolestriden i Norge, er de deporterte lærere. Mandag den 4. mai holdt overlærerne i Oslo et møte med skoledirektøren i Oslo, herr Jensen, og bad ham henstille til myndighetene å frigi de anholdte lærere. Skoledirektøren gav et noe undvikende svar nærmest noe som måtte opfattes som henimot et avslag. Det vites dog positivt at samme herr Jensen har gjort forestilling overfor tyskerne direkte - idet han har undlatt å gå veien om Quislingmyndighetene - i sakens anledning og at forhandlinger pågår.

VVV

På Tjøme er det i den senere tid blitt opsatt 60 maskingeværræder, på private eiendommer. Byfolk som har sine sommerhus dernede har kort og godt fått melding om at "Grundstück" så og så er beslaglagt av den tyske Wehrmacht, uten erstattning for eieren.

VVV

Sannheten om "det feige bakholdsangrep på to SS-menn på en øy utenfor Bergen" er denne:

2 av våre landsmenn som var kommet over hit fra England for å kjempe for vår felles sak var innlosjert hos poståpneren i Televåg på øya Sotra utenfor Bergen. De ble angitt av statspolitimann Bjørgan (legpredikant Njøten) som for omkring på øya og kolporterte kristelig literatur og spionerte. Natt til søndag 26/4. trengte så bevopnede Gestapo og SS folk inn i huset for å gripe de to nordmenn. Disse satte seg til motverge og skjøt sjefen for Gestapos passkontor i Bergen, Berentz, og en annen gestapomann Henchen. En statspolitimann ble såret. Den ene nordmann ble drept på stedet, den annen i livløs tilstand bragt til Bergen hvor tyskerne gjorde alle anstrengelser for å holde liv i ham, heldigvis forgjeves.

I blindt raseri gjorde tyskerne følgende:

skjøt 18 fengslede nordmenn

" poståpneren i Televåg, samt svidde av hele stedet og ca. 60 mindre hus brendte helt ned til grunnen.

Alle Televågs mandlige innbyggere ble ført til konsentrasjonsleir, men alle kvinner og barn, helt ned til en liten unge på 4 dager ble internert på et annet sted.

Stedets husdyr ca. 60 kuer, endel griser og sauer, ble tatt som krigsbytte og sendt til Bergen for slakt til tyskerne.

Refleksjonene gjør seg selv.

vVv

Dr. Julsrud fra Oslo var sist søndag ute på sitt sommersted på Gasøen sammen med sine 2 døtre og sønn samt 2 venner av barna.

De arbeidet litt i haven og tok siden et solbad ved sjøen. Mens de sitter ved stranden kom en seilbåt som manøvrerte så klodset at de fikk anledning til å more seg på seilerens bekostning. I båten fant seg imidlertid herr Terboven og hele selskapet ble derfor omgående arrestert - og sitter fremdeles på Grini.

vVv

Søndag 3. mai var en plakate med "Adgang forbudt" blitt revet ned på veien opp til hovedinngangen på Grini. Tilfeldige forbipasserende trodde derfor at de hadde lov til å gå helt frem til hovedporten og benyttet seg av dette. Der ble de kl. 15 om middagen plutselig tatt vare på av tyskere i uniform og ført innenfor gjerdet og her måtte samtlige, kvinner og menn, stå i stram giv i 5 timer og etter en tysk tordenpreken ble de så sluppet fri kl. 20 om aftenen.

vVv

Norges Skipsredere har tatt samme standpunkt mot tvunget medlemskap i et av NS opprettet Forbund som legene, lærerne, advokatene og prestene tidligere har gjort. I skipsfarten står alle, fra dekksgutten til rederen, fast på det norske standpunkt.

vVv

Judas Lie og Axel Stang måtte til med foredrag om den såkaldte "Norske Legion". Tilslutningen er nemlig meget dårlig og tyskerne forlanger mere norsk kanonføde. Imidlertid er det slett ikke lenger så lett for NS å få sine partifeller ut i denne straffekoloni og tilslutningen fra hirdbarmen er nå vanskeliggjort fordi tyskerne har laget en ny bestemmelse om at legionærene må være ustraffet. De to "ministre" holdt to eiendommelige foredrag i propagandæmed hvor Lie uttalte at nå endelig går situasjonens alvor opp for det norske folk mens Stang sterkt understreket at det norske folk ikke skjønner noen ting av tiden vi lever i. Han mente naturligvis tiden NS lever i.

vVv

Begynner gasskrigen?

I Presseabteilung meddelelse til avisene den 3. mai heter det:

1. Avisene anmodes om å slå japanernes siste militære seire godt op.
2. Kombinasjoner omkring regjeringsskiftet i Danmark er ikke ønsket. Avisene skal avvete den offisielle meddelelse.
3. Anvendelse av giftgass er blitt drøftet i forbindelse med den forestående sommeroffensiv i øst. Det henvises til at avisene ikke på noen måte skal beskjeftige seg med anvendelsen av giftgass. Heller ikke på den måte at man tar avstand fra det eller skriver at giftgass ikke vil komme til anvendelse.
4. N+T+B+ har sendt ut bilder fra bisettelsen av de to medlemmer av sikkerhetspolitiet i Bergen. Disse bilder skal offentliggjøres på første side.
5. Meldingen om opprettelse av en arbeidsfront i Nederland skal ikke omtales.

vVv

"Førerens garde".

Avvertisement har stått inne etter nye folk og 35 skal ha meldt seg foruten de 115 den består av fra før. Lønnen for disse beløper seg til ca. 25.000 kroner måneden foruten alt det som går med til proviant, lønn til ledelsen i garden, representasjon (ikke den minste kontoen) etc. Til dette kommer Quisling appanasje, hans slott Gimle gård som kostet mellom 1,5 og 2 millioner kroner så skjønner enhver hvad dette styres ledelse koster landet.

vVv

Våronna

blir en vanskelig affære. Ikke finnes det arbeidsklar å få på anvisningene, ikke kunstgjødsel nok, - en del vil ikke få noe - og ikke arbeids-hjelp nok. NS holder fra tid til annen hvervemøter for å skaffe soldater til østfronten etter pålegg fra tyskerne, samtidig som de agiterer for at alle mann må av huse for å arbeide i jordbruket, som trenger 30/40 000 mann i våronna. Årets artianer skal ut men det er bare 2 tusen mann så det monter ikke stort. Bøndene vil dessuten betakke seg for å få byfolk ut på gårdene sine uvant som de allerfleste er med slikt arbeide.

Tyskerne har igjen tatt mange hester bra bønderne men det fornindrer dem ikke i at de gjerne vil "hjelpe" nordmennene med våronna og leier ut hester til kr. 30 pr. dag, en pris som de allerferreste kan betale. I Rogalandsavisene står det i en annonse om salg av hester til tyskerne: "Grimene skal følge med i kjøpet. Der grimen ikke følger med skal der trekkes 20 kroner i kjøpesummen."

vVv

Da Kirkedepartementet for en tid siden forlangte lest opp et opprop fra Quisling i kirken var det en prest på et avsidesliggende sted som ikke hadde fått beskjed om at han ikke skulde lese det opp. (Beskjed fra kirkens ledelse). Da presten hadde lest opp ledelsens opprop, leste han derior også opp Quislings. En gammel kone reiste seg opp og sa da hun hadde hørt på en setning: "Nei, ditte vil jeg ikke høre på lel", hvorpå hun ruslet ut av kirken. I neste nu hadde hun følge av de øvrige i den fullpakkede kirken.

vVv

Frå Trondheim meldes: Natten til 5/5 angrep 16 engelske fly havnen i Trondheim. Slagkrysseren Prins Eugen ble senket. Likeledes senkedes et 9000 tons og et 6000 tons transportship med krigsmateriell og soldater. 1 av de engelske fly ble skutt ned. Kaiene ble meget ødelagt.

vVv

Fru Quisling bestilte 9 modellkjoler forelden i byens dyreste motchus.

vVv